

POEZIJA - ČAROLIJA OBMANE I PLEMSTVO BOLA

Pavle Goranović

Poet is often occupied by the thought about the purpose of poetic craft and tortured by response to the simple question, how does one become a poet. Poets goes over their experiences from their earliest youth, when they were „torn between games and books“.

The author concludes that poetry was a „carefully raised illusion“ for him, a return to childhood and the search for his homeland.

Slažem se s Vama, najdraža majko, u tom, da će za mene biti dobro ako ubuduće potražim najskromniju službu koja je za mene moguća, osobito zbog toga što je u meni još uvijek prisutna možda nesretna sklonost prema poeziji, kojoj sam se od mladosti uvijek težio odgovoriti poštenim nastojanjem baveći se takozvanim temeljitijim poslovima, i koja će prema svim iskustvima koja sam stekao sa samim sobom, u meni i ostati doklegod budem živio. Ne želim presuđivati je li to umišljanje ili prirodna sklonost... Ne recite mi da je to puka zanesenost! Jer, zašto sam onda dobar i blag poput djeteta kada se nesmetano u svojoj dokolici bavim tim najnevinijim od svih poslova... A ipak svaka umjetnost iziskuje čitav ljudski život.

(Helderlin, Pismo majci)

*Za mene su stihovi, divlji dugi stihovi
koji jure poput konja u putnikovoj žudnji,
poput kristalne, hladne vode, u koju se spuštam gol.
Stihovi koje mi daruje zrak,
stihovi koje zabijam u papir zauvijek.*

*Stihovi mjere vrijeme, oče, moje vrijeme, naše vrijeme,
oni su jedini koji postavljaju rubnike našoj prolaznosti.*

*(Uroš Zupan, Psalam – magnolije u
aprilskom snijegu)*

* * *

Poezija i sam pjesnik uvijek se nalaze u nekom međuvremenu. Kad je već o međuvremenu riječ, rado se šetim one anegdote o Tinu Ujeviću, koju je volio Kiš: „Noću sam pio, a danju radio“. „Nemojte mi postavljati pitanje kada sam spavao, jer imam spremljen odgovor: U međuvremenu“, dodaje, sa sigurnošću, tvorac „Ranih jada“.

A što ako je i život to međuvrijeme? Između dva sna, dvije nesanice, dvije tišine.

Dugo sam i svoje pisanje smatrao nekim intermezzom. Ali taj intermezzo, sve uzbudljiviji i zagonetniji, još traje. No, treba ga objasniti sebi i drugima, jednom za svagda.

Ovo su razmišljanja u fragmentima - o poeziji i njenom trajanju. Nije ovo nikakva autopoetička ispovijest. Prije je podijeljena misao o čuđenju nad stvaranjem i življenju s poezijom. Nije ovo nikakvo poetičko odgonetanje. Više je put ka unutrašnjoj tjeskobi, u dobroj mjeri i bezrazložnoj, svakako jedva razumljivoj.

Znao sam da ću se latiti najtežeg posla - objašnjavati (svoju) poeziju, iako to pripada onim vrhovnim Eliotovim zahtjevima koji stoje pred autorom u svim vremenima. Nije lako govoriti o poeziji; posebno u vrijeme proklamovane „krize knjige“, krize smisla, štoviše. Iako sam, uprkos opštoj ravnodušnosti (izgleda da dolaze anđeli ravnodušja) i tehnološkim dostignućima koja prijete njenom opstanku, siguran da krize knjige, pa time i poezije, ne može biti. To može biti kriza smisla, kriza svijeta. Utoliko gore po svijet.

Misao o smislu stvaranja, o počecima i volji za opstajanjem, dugo me opsjeda: dužnik sam toj misli. Kako se uopšte postaje pjesnik, često sam se pitao, iščuđavao. Kako se odlučuje na to, ako se o tome uopšte može odlučivati.

Ako je neko pjesnik, onda je to u svakom trenutku – misli Borhes.

Na prvi pogled, poezija zbilja pripada najuzaludnijim poslovima. Ona jeste uzaludna, u mjeri u kojoj je to svijet. A svijet uistinu jeste uzaludan. Eto onda opravdanja i za poeziju. Ona samo dijeli sudbinu svijeta u kome jedva opstaje. Tako će valjda biti ubuduće, u svim predsmrtnim vremenima.

No, mali uticaj, zanemarljiv broj čitalaca, još minorniji broj privrženika, upućuje nas na pitanje: posustaje li to poezija? Da li je ona samu sebe osudila? Traži li novo doba čovjeka koji ne pjeva?

Ali, zar nije poezija kako u prošlosti, tako i danas, na neki način bila u raskoraku sa svijetom?

Uvijek me zanimalo onaj besmisao početka, neobjašnjivost ulaska u poetsku avanturu. Rembo piše: „...ja sam shvatio da sam pjesnik. To nikako nije moja greška.“

I Marina Cvetajeva piše slično, a Brodski voli taj čisti stih: „Nijesam ni znala da sam pjesnik“.

Iz tog plemenitog i nedužnog neznanja valjda smo, pjesnici, i nastali.

* * *

U djetinjstvu, zavolio sam čitanje, kao rijetku mogućnost opstajanja. Bilo je nečeg mističnog u traganju za naslovima koji će me osvojiti. Mirisi knjiga lako su i brzo obuzeli osobeni svijet onog dječaka.

Ali nekako sam znao da su važnije utakmice.

Skrivao sam se čitajući ono što niko nije tražio od mene – očeva biblioteka je bila sastavljena od raznovrsnih izdanja: kompleti klasika, enciklopedije i rječnici, brojne monografije zemalja i gradova, knjige o raznim ratovima, lijepa književnost.... Poseban kosmos bio je to. Pamtio sam mjesta đe sve te vrijedne knjige stoje, uzimao ih nasumice; jednostavno - same su pravile izbor kad i kako da dođu do mene. Svako sam mjesto znao, i nijesam ih dijelio po značaju, niti po bilo čemu drugom. Sve su mi bile jednako drage. Svi su mirisi tih dragih starih knjiga još u mojim nozdrvama i najljepšim ošjećajima jednog zagubljenog vremena: u duši su oni, zbilja nikad daleki, ti mirisi knjiga, stranica koje mi znače.

Nakon posljednjeg školskog časa, zamišljao bih da sam u nekoj velikoj biblioteci. Biraio sam samoću i sobu s južne strane, s koje se jednako dobro vide i stari nikšićki Bedem i Manastir, znamenja moga grada. Moj svijet knjiga bio je tajnovit; na tren bih se plašio da ne činim nešto pogrešno uranjajući u sve te motive o kojima škola, koja me već manje opsijedala, nije htjela ništa ponuditi.

A ja? Ja sam bio razapet između igre i knjige. I danas sam. Zato će za mene pisanje uvijek biti povratak u djetinjstvo.

Volio sam uz sebe imati knjigu i kad ne bih čitao. Taj čulni odnos prema knjizi i danas me vjerno prati.

Nijesam imao, niti sam htio, podijeliti s nekim taj čudesni, samo moj svijet. Dobro čuvana radoznalost: prave male svečanosti su to bile. Kasnije, mnogo kasnije, stvaranje je bilo i muka i zadovoljstvo – spoznao sam, naime, dvostruko lice pjesništva.

Čitanje je tako veoma rano za mene postalo uzvišeni čin. Hladna i prostrana Biblioteka „Njegoš“ u mom rodnom gradu, očeva biblioteka, dostupna, a nenametljiva, taj nasumični raspored prvih mojih knjiga. Moji odabrani svjetovi, na tren i stvarni – san od onog okvira gola iza škole, moje druge zbilje.

Teško sam mogao proniknuti u odgovor na pitanje zašto se sve to meni dešava. To nije bio očaj. Nezrela melanholija, sad bih to možda tako nazvao. A ni slutio nijesam da te pjesma zapravo zgrabi, ne pitajući te. I da će se taj intermezzo ubrzo sa samim životom izjednačiti. Ona Sioranova „čarolija obmane“.

Nijesam, dakle, mnogo dijelio knjige s kojima sam se susretao. Dok valjda slučajno nijesam otkrio da je poezija ona magija koja u mom čitalačkom svijetu ima posebnu važnost.

Sve to tumačio sam kao predskazanje, a u stvari bio je to užitak samog čitanja, prepoznavanje izuzetno čulnog odnosa prema knjigama; grad i svijet viđen kao biblioteka. Pa i distanca od dotadašnjeg svijeta. Ta zaludenost, draga samoća, samoća koja nas uvjerava upravo u to da nijesmo sami. Nesaznati nemir, različit od drugih igara djetinjstva. I vrhunska igra, dakako!

Mogućnost uvjerljivog povratka u djetinjstvo tek mi se kasnije ukazao.

Mnogo godina docnije pronašao sam onog dječaka u stihu luzitanskog maestra Ferananda Pesoe. „Da budem pjesnik, nije mi ambicija, to je moj način samovanja“. Ni danas ne bih ništa dodao tom genijalnom stihu - maksimi. Da se povjerim svijetu, odabrao sam poeziju, ili je to ona mene odabrala?

No, potrebna je „...osamljenost, velika unutarnja osamljenost. Povući se u sebe i satima nikog ne sresti - to moramo umjeti postići. Biti osamljen, kao što smo bili u djetinjstvu kada su se odrasli kretali oko nas, zaokupljeni stvarima koje su izgledale važne i velike zato što su odrasli činili utisak tolike zaposlenosti, i zato što od sveg njihovog djelanja ništa nismo shvatali... Sve što možete da zamišljate imajući pred očima svoje djetinjstvo – dobro je.“ – tako piše Rajner Marija Rilke u „Pismima jednom mladom pjesniku“, prevodeći ono što nijesam umio izgovoriti.

Čitanjem sam nazirao puteve - sve do veličanstvenog društva mrtvih pjesnika. Od takvih sam majstora pokušavao učiti.

* * *

Poezija je kod mene, čini mi se, oduvijek proizvodila makar dvojnu emociju.

Traganje za njenim identitetom - traganje je za zavičajem. Uho-diš svoja ošućanja i pronadeš sebe đe nikad ne bi očekivao. Tragao sam za valjanim objašnjenjem tih sukobljenih ošućaja.

Recimo, uzvišenost i stid!

Što je pjesništvo, zapravo? I koga nazivamo (koga možemo nazvati) pjesnikom? Što to gordo i zaludno ime uopšte znači?

Dodirnuti to pitanje - biti pjesnikom, u meni samom je izazivalo (i još izaziva) bar dvojak ošućaj. Nekakvu posebnost, ali i krajnju nelagodu. Dostojanstvo i sram.

„Da li ste primijetili da ljudi više nemaju stid“, ne piše uzalud Ernesto Sabato. A stid je, vjerujem, jedan od ključnih sastojaka poezije.

Mislim, davno sam razlučio te pojmove pjesnika, pa opet me zabrinjava ona pogrdna i za mene vrlo uznemirujuća uloga koja se pjesniku pripisuje. Iako su se za taj, možemo slobodno reći -

izrugujući smisao, najviše potrudili oni koji su svoja imena prokrijumčarili u istinsko pjesničko bratstvo. A, kako to obično biva, grlatiji su od drugih.

Zato taj stid ošjećam često i snažno.

Istini za volju, sami pjesnici, tačnije oni koji su se nekako u to društvo uvrzli, najviše su doprinijeli takvom tretmanu pjesnika.

Proživljavam krajnosti pjesničke avanture. Taj procjep koji se u kontinuitetu odvija. Koliko sam se samo puta, s patnjom i doživljajem odbačenosti, prišetio one Kafkine rečenice: „Pisanje me iznevjerava“.

Ta protivrječnost ošćajca – a što bi ona mogla da znači do dvo-smislenost, nesigurnost...

Poezija zahtijeva posvećenje, vjeru u izrecivost proživljenog, u doživljenost iskazivog. Pa u sred te posvećenosti naiđeš na razložno razmišljanje da je pjesnik tek jurodivi, beskorisni lero. Biti pjesnik?!

Teško uhvatljiva, poezija je prije ošćaj, stav, umijeće, (slučajnost?), pa potom djelatnost, pa tek potom književnost... A možda je samo misao o samoći, svojoj i tuđoj, misao o ljudskosti... Ona nije ni disciplina, niti je razbarušenost. Iako je ta neuhvatljivost njoj samoj mnogo škodila, tj. njezinom prijemu. Jer je bila i ostala utočište raznovrsnim samozvancima koji je ne razumiju, lako su je preuzeli oni koji se nemaju đe drugo smjestiti, oni sumnjivih namjera i još sumnjivijih darova...

Pisanje poezije omogućava, kako to i Česlav Miloš vjeruje, da počnemo napokon sebe iznutra ošćati. Svoje stavove sam pronalazio u riječima tog pjesnika. I sam sam se stidio što me nazivaju pjesnikom, nerijetko zavidio onima koji ne pišu poeziju. A najviše sam se sramio kad bi me neko nepoznatom društvu predstavio kao „poznatog/darovitog/uglednog itd. pjesnika“.

Česlav Miloš piše i da je poezija sramotna stvar, „jer počinje preblizu radnji koje nose naziv intime“. Eto još jednog odgovo-

ra na pitanje: „zašto stid“? Na taj sam osećaj naišao i prije nego što sam počeo uopšte pisati. Danas to još sigurnije osećam.

Pjesničko stvaranje podrazumijeva ipak neki omjer ludosti i mudrosti, iskustva i šećanja. Pjesnik u sebi mora sadržati raznolike osobnosti. Da li je pjesnik onda pomiritelj ona dva života koja svaki čovjek ima, kako je to mislio Pessoa?

Pjesnik je uzaludni vitez svakog doba. U nepoetskim vremenima ostao je takav, uprkos svemu.

Tek, ja još uvijek tragam za identitetom pjesnika, za svojim identitetom?

Što li je to u tom čudnom *pozivu* (?) toliko nedodirljivo da nas istovremeno raduje i sramoti?

* * *

Ja sam pjesnik! Tu strašnu rečenicu mogu izgovoriti samo nepatvoreni pjesnici ili krajnji šarlatani.

Kakva obavezujuća jednostavnost: ja sam pjesnik! Kako to velikim majstorima, poput Borhesa, lako polazi za rukom, to naprosto pripada njihovim bićima. Kako samo moćno i smjelo tvorac „Šifre“ okončava antologijskog „Saučesnika“: „Moje sreće i nesreće su beznačajne. / Ja sam pjesnik“.

Čak i Robert Muzil, autor čuvenoga „Čovjeka bez svojstava“, iako potvrđen kao prozni majstor, kaže: „Nijesam filozof, nisam čak ni esejista, već samo pjesnik“.

Danilo Kiš više puta navodi da je frustrirani pjesnik, da prevodilaštvom zadovoljava svoje poetske impulse.

Konačno, i Miladin Šobić, u odista osobenom šansonjerskom zavodu jedne Ajše, piše s posebnim sentimentom i odlučnošću „...a nije znala da sam pjesnik i da može u stihove moje.“

Mislim da je biti pjesnik – osećaj. Osećaj koji se nečim zavrijeti. Slučajnost. Jasno je da pjesnik može biti i onaj koji ne piše

stihove. I obrnuto, naravno: onaj koji piše stihove ne mora biti pjesnik! To su potpuno različite pozicije. Danski Sokrat – Seren Kjerkegor, pjesnik je koji nikad nije pisao stihove.

U djetinjstvu, a i dan-danas (da ne tajim), za mene je pravi pjesnik bio i Rok Petrovič, hrabri skijaš koji bi obično bio prvi ili bi pao, ne završivši trku. Bilo je tu nečeg viteškog, baš kao i u činjenici da je završio karijeru u najvećoj snazi, u 23. godini. Kakav je tek Dražen Petrović pjesnik, najbolji bijeli košarkaš svih vremena, sam u dvorani, divljenje se podrazumijeva. Ili veliki, neustrašivi bokser Mate Parlov, koji je znao hiljade stihova Tina Ujevića napamet, u ringu, krugu različitih životnih iskušenja. Čista je poezija, žustra i nepokolebljiva, i kad se hitri Mirko Vučinić sjuri prema protivničkom голу, ne obazirući se na raspored zvijezda. Pjesnik si kad je svijet tvoj, samo tvoj.

„Svi su ljudi pjesnici u srcu.“ – šetimo se Emersona.

Robert Muzil se pita u jednom eseju: „Treba li pjesnik da bude dijete svoga doba ili tvorac svoga vremena?“ To je jedno od suštinskih pitanja pjesništva. Kakvu će poziciju zauzeti pjesnik današnjice, kako bi zadržao suštinu te zaludne djelatnosti i odvažnost tog neshvaćenog poziva. Svakako je vrijeme da pjesnik odagna odeždu redikula i ljenjivca, i svoju umišljenost o značaju u društvu. Ali i da izgradi (samo)poštovanja dostojnu kavalirsku poziciju, makar ona bila i minorna. Poziciju na policama biblioteka, u knjižarama, u univerzumima čitalaca, u onome što nazivamo kulturom.

Pjesnik je uvijek početnik. Često je na nekom drugom nivou stvarnosti. U simulaciji života. Portret koji nam se uvijek na drugačiji način predstavlja. Ćezare Paveze, iako uvjeren „da umjetnost i život treba jasno razgraničiti, da je pisanje zanimanje kao i svako drugo, kao prodavati dugmad ili kopati zemlju, nikako mu ne uspijeva da svoju egzistenciju vidi drugačije do kao veliku predstavu koju (on) izvodi.“

Sad sejećam, kao bliske misli, one Hristićeve težnje za idealom koji obuhvata ujedno ličnost pjesnika i filozofa.

Je li sve to dovoljno da pjesnik bude onaj „drugačiji čovjek“!?

* * *

Poezija je jedna pažljivo odnjegovana iluzija. To je odbrana prava na filozofsku čamotinju. Ni sa čim uporediva, ona bira patnju. Zato su neodredive njene granice. Zato je pjesnik uvijek onaj koji je neprilagođen.

Poezija nužno zahtijeva snažni individualizam, koji je počesto, treba li reći, i ludost. Njena je prednost to što je uvijek subjektivna. Od nje se nikad ni ne očekuje objektivnost. To je jedna od rijetkih privilegija pjesnikovih. Poezija je otuda spremnost na samozavaravanje.

Tadeuš Ružević piše da poezija ne mora uvijek poprimiti oblik pjesme, a Česlav Miloš da teži za pronalaženjem sveobuhvatne forme koja ne bi bila previše poezija ni previše proza. Među takvim, kasnije saznatim definicijama, tragao sam za svojim doživljajem poezije. Jer poezija je, prije svega ošććanje, ošććanje vremena, ona jeste filozofija, jedinstveno Bodlerovo “plemstvo bola”.

Pjesnici se možda više zapituju nego drugi ljudi. Bolje reći, više se išććuju. Od pjesnika se, štoviše, ne očekuje ni da bude obavezno intelektualac. Ipak, poezija nije neko kontrolisano ludilo. Prije će biti da je ona skliznuće u seććanje. Da li je stoga pjesnik uvijek dječćak?

Poezija je pokret koji nas na čas može izbaviti.

Pogrešno je, smatram, ono poimanje da je poezija bijeg. Naprotiv, prije će biti da je ona suoććavanje, suććeljavanje. Druga je stvar što se u ogledalu kadikad prikaže lik sasvim drugog ććovjeka.

Pjesništvo je neodvojivo od nekakve neobjašnjive tuge, tuge kao teško zauzetog stanovišta.

Za profane, ona je nepodnošljiva, jer sud o njoj vrlo je zahtjevan, nerijetko i teško dokučiv. Ona je danas, takoreći, svačija i ničija. A književnost – to je sumnja koja iz srca potiče, mislim. Onda je i poezija jedna otmjena nesigurnost.

Od kakvih li je sastojaka sastavljena poezija, taj život u međuvremenu? Šta je to u poeziji književno, a šta neknjiževno? Ona je, ne zaboravimo, ženskog roda. Vragolija koja je, a da mi to i ne znamo, stanovala negde u nama. Kako drugačije objasniti da neke knjige, neke pisce voliš, nakon samo jedne pročitane rečenice, a neki nikad ne mogu doprijeti do tvoga srca. Ni jedno ni drugo ne žudi za objašnjenjem.

Pjesnik bira ono što drugima nije zanimljivo, što drugo odbacuju.

Pjesništvo je jedno iznenada pronađeno nasljeđe. Enigma magnovenja.

Smještena između tišine i čuda, poezija je izraz sumnje koja traje. Ona je opsesija, koja uglavnom čudi druge. Dopisivanje svijeta i dopisivanje sa svijetom. Za mene je ona, posebno je to izraženo u knjizi „Cinober“, čežnja za trajnim djetinjstvom. Mit o jednom izgubljenom trenutku.

Cinober je mješavina uspomena i želje. To su oni propali krovovi koji se ne žele odreći urušene boje, zar ne?

A knjige, tajnovite i usamljene, uvijek imaju svoja skrovita značenja i mirise. Imaju i svoje boje, kao ovaj cinober, kojim su ispisana imena moje sabraće - desperadosa, neke davne i današnje čežnje, gradovi, snovi, izgubljena godišnja doba....

Knjiga Cinober je za mene važna zbog toga što me odvela do prostora kojem pripadam. Što sam vraćen igrama onog dječaka, sličicama, opsesijama, mirisima... i što je to proces stalnog upoznavanja.

Poezija je, u krajnjem, i strast. A pjesničko biće je susret dara, imaginacije i drskosti.

* * *

Što je pjesnik danas? Kakva je (i da li je uopšte bitno kakva je) njegova uloga u društvu? Poljski pjesnik, piše Miloš, savlađuje u sebi čitavo nasljeđe brige za sudbinu zemlje, gurnute između dvije velesile. Kurdski pjesnik, dalje piše on, zauzet je isključivo sudbinom Kurda. A crnogorski pjesnik? On, nesvjestan dometa svoga jezika, samo želi priskrbiti to varljivo ime za sebe, izigravajući nekakvu važnost i prizivajući potrebu za njim kao takvim, smiješno neohodnim.

Čemu poezija danas? Kada pjesnici više ne liče na one moje junake iz očeve biblioteke koji su sakriveni iza slova nosili istovremeno viteštvo i dostojanstvo. Kad ni svijet nije onakav kakvog sam ga s rane jeseni kroz krošnje tužnog drveća, preko glavnog gradskog trga, opet s one južne strane, gledao ravno do manastirskog sata.

Što znači poezija danas, u vremenu kada nema ni one pjesničke solidarnosti u koju je vjerovao Selan.

Kome zapravo pišemo? Kome smo uopšte pisali? Srodnicima, sumnjivim srodnicima, kao Helderlin u „Povratku“? Jesmo li to godinama sebi samima otpisivali?

Poezija je ipak beznadežna. Kako to, u ime mnogih, formuliše Muzil: „Ne znamo šta je to uopšte pjesma“. A taj je znao šta je poezija, on se od Rajnera Marije Rilkea oprostio. Na vrhu besmislenosti ovog svijeta stanuje pjesništvo. No, traje, kao neki odbačeni usud. Usud u kome se zna uživati. U pukotini, među mislima i intuicijom, traje pjesništvo; jednako porokom i darom traje.

Pišem poeziju da bih postavljao pitanja, da bih na džentlmen-ski način raskrstio sa sobom.

U suštini je pjesme, osim nesaznatosti, ma koliko bila direktna, biografska, da je slutnja. Tanko šećanje, dopunjeno nekim iskušenjem. Šećanje na sebe negdašnjeg, na nekog drugog sebe. U tom usko važećem smislu koji stvara poezija, zapravo je presudna jednostavnost. Do koje je najteže dospjeti. U pisanju, u stvari, možemo računati da smo uspjeli samo onda kada ne budemo s uvjerljivošću mogli razlučiti što je stvarno, a što izmaštano.

Ne vjerujem u spasiteljsko dejstvo poezije, ali vjerujem u ono otkrivalačko.

Još ne znam ni da li je i ovaj esej uzaludan. Jer, možda se poezija samo poezijom može objasniti. Načinom poezije.

Ko još mari za poeziju?

Možda ni to nije važno.

Zato je svaka pjesma u suštini nedovršena, a u toj nedovršenosti i jeste njen tajni znak. Ne brinem se da li će opstati poezija. Jer ona je produžetak pamćenja, produžetak sna, kako to kaže Borhes. I još više, ona obezbjeđuje nastavak života zabludama, koje će svijetu trebati. Drugo je pitanje kakve će te zablude biti.

Sve u svemu, nezamjenljiva je radost uzaludnosti stvaranja. Nemjerljiv je užitak kad dosegnemo do finala jedne pjesme, koju smatramo uspjelom. Zadovoljstvo tog jedva mogućeg čina ni sa čim nije mjerljivo. Isto kao što je nedosegljivo razočaranje trenutka objave iste te pjesme.

I ništa, nijedna nedoumica, dvojnost mišljenja nije mi oduzela tu čar - i neku zahvalnost zbog iznenada pronađene pjesme. Nekako sam znao da je to, rekoh, ošjećaj, stav... Poezija je privilegija koju treba izdržati.

I danas mislim da je tu poeziju oblikovalo šećanje, nešto što je još djetinjstvo stvorilo. Sada prizivam ono čega više nema, što se u realnim godinama izgubilo. Ali smatram providenjem kad

---

me poezija probudi, kao i to što još veoma ozbiljno pokušavam pisati poeziju. Ne želim iznevjeriti te misli.

Što će od poezije ostati? Bar sam njom tjeskobe prevodio. Bar me je vratila u predjele sna, u one nedužne dječeačke svjetove.